7 35

MICHAELIS ALBERTI,

Med. Doct. & Pract.

EPISTOLA GRATULATORIA

In qua

MYSTERIUM NATURÆ IN MEDICINA

EXPLICATUR,

AD

CLARISSIMUM NOBILISSIMUM ET ERUDITISSIMUM

DOMINUM

CHRISTOPHORUM Berghauer/

Gardeleg. Palæo-Marchicum

Amicum & Fautorem ſuum æſtumatiſſimum

Honores & Jura Doctoralia,

DISPUTATIONE INAUGURALI

De

MEDICINA SINE MEDICO,

OBTINENTEM.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

LITERIS CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typ.

CLARISSIMO ET NOBILISSIMO

DN. CHRISTOPHORO BERGHAUERO

D. MICHAEL ALBERTI

Ευπϱάττειν.

ADeo antiqua illa pietas, nec inutilis peroratio, sed ne tam pensitanter & per veras Philosophandi rationes exculta, plus minus vero per religiosam & simplicissimam superstitionem æstimata, inter mortales deprehenditur *Natura*, ut eandem famosioribus alias Idolis & oraculis accensere, non prohibeat religionis & cultus, quibus ipsa adornata constat, frequens & solennis conspectus; quantis vero & ipsa *hyperboliis* imo rectius σπεϱμολογίαις in recentioribus ævis, rustica Philosophia fuerit deprædicata, aut melius conspurcata, cuilibet *historiæ* gnaro facilius innotescit. Deploranda sane res est, quod præcox hominis mens utplurimum ad *extrema* prolabatur, & vel *nimium agendo*, immaturam, quid quod temerariam prodigalitatem suæ *credulitatis* & *libertatis opinandi* sistat, exhibeatque; vel *parum* aut plane *nihil* contribuendo tantam etiam in rebus conspicuis, & manibus ut ajunt palpabilibus σκληϱοκαϱδίαν rigorose foveat; ita sane in hoc negotio cum maximo scientiarum detrimento luctuose dolendum est, quod in debitis rerum respectibus hujus agentis primarii non digna & accurata habita sit pensitatio; sed vel eandem aut *omnibus applicando*, aut *omnibus denegando*, tempus & labor teratur: A *priori* in omnium fere ora radicata est hujus *Naturæ* appellatio, ut quicquid hodie per suas causas in debita convenientia demonstrari debuerat, non nisi naturam accusando, pensum eruditionis in qualibet re absolutum videas. Aut quod simplicius & forte etiam certius dictum sit, ignorantia rei cum *natura* incusatione, purgatur, quod rustica Philosophia enunciat: es hat seine Art so: paulo altioris vero conditionis extra plebem positi & de majori sapientia fantes homines, asserunt: es hat seine Natur so. A *posteriori* ministras

ſtras & vicârias cauſas tot *potentiis* & *qualitatibus* exornatas excogitatas, perſpicies, quibus verbis magis inanibus oneratum, quam certis & firmis ſubſtantialibus cauſis ornatum cernes *philoſophum*; aut *materiis* earundemque *accidentibus* nude inhærendo, naturæ vires omni ſeveritate relegant, excludunt, negligunt. Hæc talia ad ſingula in vaſtiſſimo mundani ſyſtematis ambitu uberius latiusque applicare, cum jam nec ſpatium nec tempus arrideat, ſufficiet in *Microcoſmo Myſterium* principis talis agentis paulo indulgentius prælibata parva enarratione celeberrimorum *actuum* & effectuum, imo & ex libertate philoſophandi paulo vicinius & propius introſpicere & fertiliores plenioresque fructus ex hoc Myſterio in Medica præcipue ſegete progerminantes, enucleare & apponere. Neque vero in hoc propoſito meum eſt religioſam hanc naturæ æſtimationem proſequi & hiſtorice ejusdem *cultum*, *originem*, *auxiliumque* a prima linea depingere, cum adhuc propius *Ciceronem* hujus naturæ tantam venerationem habuiſſe conſtet, quod & Deorum *naturas* ſacro quaſi cultu & pia meditatione concipere & explicare dignum judicaverit, quantumcunque ad divinum cultum ejusdem notitia faciet; hisce verbis *in lib. III. de Finibus cordate confeſſus: nec pietas vero adverſus Deos nec quanta his gratia debeatur, ſine explicatione naturæ intelligi poteſt* &c. Quanquam talia ad *Myſterium naturæ* deſignandum faciant, in noſtris potius terminis procurrentes, talia etiam perluſtraturi, quæ *Medico* præprimis *neceſſaria*, *utilia*, & *jucunda* erunt, quibus *ſcientiæ* & *conſcientiæ* ſuæ *recte & certe* ſatisfacere commodiſſime valeat. In nullo certe tempore adeo ſollicita, ſupplex & ſacra fuit *felicitatis Medicæ* exoratio, niſi *noſtris* jam nitentibus annis, ubi hujus *Myſterii* turpiſſima neglectio deleterias ſtrages quaſi ex *Panthoræ* pyxide (ita & Medicorum recte aſſervatis taliter dictis arcanis, quæ curioſitas hominum tandem in *praxin* ipſam rapere geſtit) in ægrotantia & invalida corpora præcipiti lapſu introduxit. Alienior longe ab hac antiqua eſt *Medicina*, quæ potius ad *artem* provocando, & hanc, ex *naturæ myſtica* operoſitate addiſcendo ſerio quaſi per omnem conſcientiam non negligendo,

inculcat, docet, flagitat. Ita recte *divus senex Hippocrates*, ne quidquam reticeat, summa *Medicinæ arcana constanter* & *sincere* indicat; indicat *brevitatem vitæ*, docet *artem* esse *longam*, subjungit *tempus* esse *præceps*, apperit ultro *mysterium* perinde *medicum experimentum* esse *periculosum* (rectius *fallax*, nam hæc explicatio *adæquate* in nostras hodiernas *tentatiunculas* cadit, quas mirum in modum quis plurimorum Medicorum nescit „invertere & torquere, ut quandoque bonum enatum morbi eventum, „Medicus suo artificio & experimentis sæpe numero satis præ„posteris, & patiens persuasione Medici vel de Medico eidem „hoc attribuat: & huc rite cadit quod πολυμαθέστατος D. *Stahlius Præceptor & Patronus meus Excellentissimus in Dissertatione Febrium Historiam in genere* explicante, tales, inter reliqua, πολυπραγμοσύνας solertissime & accuratissime ex Medicina proscribendo & rejiciendo thes. 13. p. 36. edisserit, quæ verba cum arcanum Medicum continent hic allegare omnino dignum est: *Suboluit* hoc (sc. frivola illa applicatio bonorũ eventuum suis tentatiunculis) *fere multis jam vel de ipsa plebe importune syllogizantibus, hominibus, quod Logica Medicorum plures terminos in syllogismis admittat, dum convalescente patiente perpetuo & non raro vel satis ambitiose, imo imperiose & avare pro artificio suo & præstito officio (ne divinæ quidem benedictionis inter hæc admissa mentione) concludant: Rebus autem male cedentibus unice in malam constitutionem, & debilem & imparem naturam, aerem, cœlum, sidera, imo tunc maxime in divinam voluntatem culpam potius conferant; qui ut videri velint privative defectu aliquo, aut positive admisso aliquo errore, causæ instrumentalis in his eventibus, rationem habuisse.* Quæ ipsa posterior excusatio sane non nisi turpissimam ἀγνοίαν & ἀπειρίαν Medicam cuilibet prudenti indicat: in quo quidem casu insimul pulchre a Medicis a priori edoctus vulgus Medicæ loquacitati indulget & cedit, modestius annuendo: es hat dem Herrn Medico bey diesem Patienten das Glück nicht gewolt. Et in eo tota *successus* & *eventus* morbi ætiologia posita: Et quis hic non erubescit Medicum homicidii insimulare. *Hippocrates* talem Medicum reum agit *in Lege* dicendo: *Imperitia* (talis) *mala est thesaurus & infelices opes iis, qui eam possident,*) addit denique *Hippocrates* laudatus: judicium in Medicina est difficile. Non ineleganrter *Heurnius* in suo commentario *artem medicam* principalissime in *cognitione naturæ* positam esse asserit; addit: *ardua enim est naturæ nostræ contemplatio.* O quantum non *mysterium!* periculum *naturæ* imminens ex *natura* cognoscere, cum *natura* avertere; Etsi ipsum *divum senem* vel ruditer tantum aspicimus, quidni singulis artificiis Medicis, *naturam* præponit, quasi ex illa unice petendum sit, quid

agere,

agere, & quomodo *artem* ſuam *perite* & *convenienter* & *utiliter* inſtruere debeat Medicus: inculcat præterea adeo ſollicite, quod *ars* obtemperare debeat *naturæ*, non *natura arti*: Quod non *Myſterium*? diſcere a *natura*, quod ipſi *naturæ ſalutare* & *utile* eſt. *Galenus*, qui & ipſe ſtrenue in *Hippocratem* commentatus in eo pari religione *artem naturæ* ſubjungit, & *hanc* morborum *medicatricem*, *illam* vero hujus *miniſtram* eſſe conſtanter edocet. Et profecto talis Hodegeta non futilem fortunæ concurſum expectat, ſed ſibi ſufficiens agit, quæ certa, quæ ſalutaria, quæ firma ſunt. Audiendus certe *Hippocrates in Lib. de Loc. in Hom.* quantum tribuat fortunæ, & quantum tribuat arti & ſcientiæ; & quantum ipſi fortuna longe aliud quid deſignet, quam illud Idolum quod noſtris hodie Medicis Sacrum eſt. Illud eſt *fortunatum* & *infortunatum* dicit *Venerabilis Senex*, quod *recte factum*, & quod *non recte factum* eſt. Unde vero hoc addiſcitur, niſi a Natura? quæ ſibi convenientia *eligit*, *agit*, *poſcit*. Pulchrum profecto Myſterium, *Natura ſe ipſam curat*. Scandaloſum ſane imo deteſtabile plurimis Medicorum eſt, a natura diſcere, ad naturam provocare, naturæ obtemperare: & licet toties exclamatum audias quod Medicus debeat eſſe Naturæ Miniſter, non Magiſter, videſis in Praxi Medica, an non Medicus potius Magiſtrum ſe gerere geſtiat, quam Miniſtrum agere, amet; ſed id ipſum pesſimo cum ſucceſſu, ſimilique eventu. Inde ſcaturiunt fontes illi imperitiæ, naturæ ſalutares *motus* modo *coercere*, *ſupprimere*, iſti quavis temeritate & violentia *reſiſtere*, loco *temperationis*; modo *ſopire*, & *obtundere* loco *lenitionis*; & ſi Medicus taliter neque temperare, neque lenire ſua methodo ſuisque truculentis arcanis ultro poteſt, tunc propediem ad *confortantia*, *ſpiritus reficientia*, *cardiaca*, *analeptica*, *nervina* & hujus fuci alia anxie *confugit*, *meditatur*, *pingit* & *præſcribit*; & reficit & reficit, per diem & noctem, & nihil reficit niſi majores anxietates, virium graviores languores, pesſimaque alia. Quantum non myſterium! Natura evidentisſime Medicum convincit, male geſtæ ſuæ praxeos. Quis non ſuæ authoritati gravem violationem illatam fuiſſe autumat, cui vel digitis naturæ ſalutares *motus*, *contrarii* ſuæ ſcientiæ & experientiæ præmonſtrantur. Et hi ipſi profecto tales Naturæ *Medicinas* non attendendo, minimum ſeſe ut *Medicos*, neutiquam ut *Naturæ Miniſtros*, ſed ut *Deſtructores* Naturæ, hoſtes, & in tanta turba & cœtu factioſos, rebelles ſe gerunt & offerunt. Quid hic de miſera ſpirituum & quandoque *avtomatica* influentia & *concurſu* ad *actus vitales* etiam in aliis corporibus ludicre fabulatur, non meretur jam vel minima expoſitione & detectione illius quod πρῶτον ψεῦδος dicitur enodari; cum hæc talia liquidius & verius exaſciata & docta proſtent; inde *ſapienti ſat*. Quod Medici in Naturæ motibus examinandis trepident, non aliunde quam ex inſcitia a priori, *quid Natura ſit*, petendum; neſciunt in quam claſſem eandem redigere aut quomodocunque illam conſiderare debeant, quorſum reſpiciunt ubique inanes conceptus, ubique nihil, nihil ſolidi; hinc paulo notiori termino

Spiritus, vel exquisitam corporis *structuram*, vel etiam *voluntatem divinam* pro explicandis saluberrimis effectibus, appellant, & hanc ultimam eo melius, quia huius firmitas & constantia, firmitatem & constantiam hypotheseos adjuvare possit: Illa vero dissipabilia, fragilia & corruptioni proxime obnoxia dissipabilem & fragilem Theoriam reddere queant; nec est, quod impatiens illa Philosophia (ut *ἀφιλοσοφίαν* talem allegare liceat) hujus Naturæ egregios *effectus*, *vires* & *operationes* qualitercunque infringere possit, aut quempiam stultitiæ contra omnem sanam philosophandi methodum arguere valeat, qui tales Naturæ egregios effectus, præ crassa, fragili, stupida & omnibus vicissitudinibus & periculis obnoxia materiali substantia, æstimat, attendit, & sollicite imitatur. In hac enim latitat Mysterium totius Medicinæ, *Nosse Naturam, nosse ejus actus & fines & ipsi prudenter obtemperare.* Quantum vero lucis & mystici attulerit communis Medicorum Logica subsumtio de *possibilitatibus* & *qualitatibus Materiæ*; quantum salutis comportaverit Medicorum Metaphysica, quot ægros restituerit *Mathematica* particularum vel τῆς materialis *νοσηρῆς* dimensio, quilibet peritus profiteri & attestari potest: quantum vero *morales* respectus, & *Naturæ* considerationes in Medicina profecerint, testatur cum saluberrimo fructu deo benedicente *quotidiana praxis.* Quantum non Mysterium, quanta non salus Naturæ in Medicina! Sine *Natura* omnia *accidentalia*, *symptomatica*, *morbida*, *passiva* censentur, præcipiti lapsu in interitum labentia, quibus ars nuda (rectius opificium Medicum) succurrit, & illa morbida curare debet, etiam curaret, si posset, maxime vero non potest: Quod si econtra *naturæ actus*, ut actus, (necessitate tali debita, qua corpus suum *Natura* salvare debeat, sic fieri debentes,) activi *motus* non ut aliquid passivum, digne considerantur, moderate *promoventur*, *expediuntur*, *facilitantur*, quid inde eveniat, docet *sana ratio* a priori & confirmat *effectus* a posteriori. Quot ægros integre restitutos, & recte curatos cernere licet v. g. a *Febre intermittente*, in qua & *frigus* & *æstus* ut *morbida* symptomata judicata, illis per Logicum processum a priori tali judicio quovis modo si resistatur, & in paroxysmo frigoris patientem in clibanum calefactum conjicias, & in paroxysmo æstus in frigidissimam glaciem reponas, si hac methodo optime resisteretur morbidis illis effectibus; nam & hic valeret, illud inter fœminas notum dicterium, quod τὸ multum, multum operetur & valeat: Viel hilfft viel: at vero reminiscor alicujus objectionis, hanc quidem methodum generaliter probantem, sed specialiorem praxin & selectum medicamentorum nimis crassum esse, æstimantem: unde præstarent frigida moderata (addunt quidem moderata, quibus vero moderatum & fortissimum in re unum idemque, licet in verbis dissonent,) & calida temperata (quod vocabulum æquale patitur fatum) illa vel vegetabilia, ut radices, semina refrigerantia, quandoque Terrea (sed nescio quo usu actualis refrigerationis) imo nudi Cancrorum oculi, Acida mineralia, quandoque adstringentia sæpius satis assumpta: hæc utplurimum sub nomine *tempe-*

ratio-

ratioris caloris veniunt, quæ tamen nihilo minus *fortissimum* calorem inducunt, & *anxie* afficiunt patientem: præcipue cum ad *malignitatem* qualemcunque febrilem præoccupandam & extinguendam talia opponuntur, quæ sub hoc titulo in nostra *Materia Medica* vehementer sanguinem exæstuant, & turgefaciunt; debitas vero *secretiones* & *excretiones* impediunt turbant & invertunt: quid & quantum *salutaris* inde eveniat docet effectus: ut plurimum taliter tractatæ febres parturiunt, *oppilationes* pertinacissimas viscerum, *febres lentas*, *hecticas*, *hydropes*, *perpetuos languores*, *Mala graviora spastica*, *hypochondriaca &c.* lugent misere taliter cruciati magno numero: exempla sunt odiosa. Quid vero efficiat *motum* illum a *natura* suscitatum constrictorium suppeditatis talibus, finem ejus, nempe *emollitionem*, *lubricationem*, *diluitionem* materiæ spissæ, tenacis ita dictas primas vias *Mesenterium Hepar Lienem* obstipantis, intendentibus & *facilitantibus*, promovere, motum vero expulsorium perinde a *Natura* rationali consilio susceptum, debito *regimine* tantum fovere, ut utrisque hisce motibus *evacuationes ordinate* & *convenienter* succedant, non prætimendo *motus rebelles* & turbulentos, & resistendo iisdem *opiatis*, *adstringentibus*, specialissime famoso illo pulvere Jesuitarum *Chin Chinæ*, (quæ ut plurimum etiam *salutaribus motibus* obtruduntur) nec ullis aliis tentatiunculis, *Vomitoriis*, *purgationibus*, *Venæsectionibus* plane vel penitus *imperite* vel totidem ἀκυρως succurrendo, sed quid sibi relicta *Natura* placide, temperate, proportionate, & jugi debiti ordinis successu salutaris efficiat & perficiat, quilibet salutaris praxeos Medicæ *eventus* testabitur. Quod non *arcanum*, quod non *Mysterium Naturæ in Medicina.* Posset quidem hoc Mysterium latius detegi in negotio præcipue *Inflammationis*, nisi illud ab *Excellent. D. D. Stahlio* in Disp. de *Avtocratia Naturæ* longe exquisititius pertractatum esset. Hæ interim considerationes, quæ juxta Hippocratis *fortunam* docent, quo modo Medicus *recte* agere debeat in *Medicina*, pollicentur *salutarem* subinde Medici operam, imo ex bona & justa hujus Mysterii comprehensione & notitia non nisi certa, firma & bona praxis merito expectari debet. Firmus hæc talia sentiens, confirmor ultro in hoc *arcano Medico*, quod *Natura* sibi constans etiam sine Medici opitulatione & auxilio, morbos in suo corpore subnatos vel in suum domicilium introductos optime *curet* & *restituat*: quod axioma uti totum *practicum Clinicum* est, ita etiam *Hippocrati* in maximam laudem cedit, qui primus hujus prudentissimi *phænomeni practici* sapiens observator fuit], & illis etiam longissimam maximamque conciliabit gloriam, qui ut restauratores talium saluberrimarum rerum practicarum, non inventionum aut curiosarum tentatiuncularum, sed familiarissimorum & utilissimorum eventuum, qui sunt *res facti*, dextros, fidos & solertes sese præbent: Quis enim rustico homini, *vulnera*, *Febres*, *Inflammationes* &c. *curat*, & *restituit*, nisi unice prudentissima *Natura*, cujus *Mysterium in Medicina* brevibus designare lubuit. Decuit vero etiam in Honorem, *Clarissimi Nobilissimi & Eruditissimi Domini Candidati Amici & fautoris sui admodum* honorandi oc-

casio-

casione qua ad mentem *Excellentissimi D. D. Præsidis sui Medicinam sine Medico* publice doctissimo specimine, pro obtinendis illis præmiis suorum jam diutius maturorum laudabilium & egregiorum studiorum, sistit, epistolis quodam gratulatorio, ipsi meum integerrimum amorem & pium gaudium de istis honoribus, significare & obfirmare. Et sicuti tua fides, Amor & benevolentia in me præoptabili tua conversatione & jugi amœno colloquio, me tibi totum tradidit, ita dignum judico, publice Te honorare, & integritatem tuam laudibus pluribus exornare; De studiis tuis quod hic addo enimium, profecto non est superfluum, nec blanditiis cicuratum; sed ex vero ex scientia & conscientia promam illa quæ reticere improbum esset. Aggressus es studium Medicum ita maturitate animi & judicii, ut egregios fructus expectare certo licuerit. In ipso progressu talia summa animi propensione pertractasti, quæ necessaria & quæ utilia fuerunt, in Summa, talia, quæ Medicum verum ornant & decent; quæ vero ἀλλότρια Medicinam potius offendentia, quam ornantia, illa ipsemet probe agnoscendo, uti decuit ita etiam solerter evitasti, ne inani scientiarum incertarum farragine turgeas, & vere salutari Medicina egeas. In meis laboribus Medicis ut omnibus aliis longe minimis & tenuissimis, assiduum, erudite etiam singula ruminantem & præstantissimum Te præbuisti, ut me minimum neque unquam horum laborum pœnitebit. Disputatio, quam sub meo præsidio tibi & mihi ab Amplissima facultate Medica gratiose concessum fuit, defendere, testimonium exhibet, tuæ industriæ & assiduitatis; quibus omnibus & singulis omni cura, vigilantia, & solertia fideliter incubuisti, ut profectus tui laudatissimi & egregii omnino mereantur publice prædicari. Confirmat hanc laudem ultro praxeos studium, quod indefesso labore & quavis occasione Theoretico jungere prudenter allaborasti. Vltimum quod addere restat, candida mea est gratulatio; sint tibi honores hi salubres primitiæ plurium succedentium tuorum studiorum præmiorum & honorum. Adspiret divina benedictio omnibus tuis conaminibus: praxis tua reliqua sit salutaris & longinqua; & perge tali successu pulcherrimos in arte Medica videre & experiri fructus, sic verus manebis & eris Medicus & justus naturæ Minister. Faveat clementissimus Deus singulis tuis cœptis; confirmet robur, sanitatem & reliquas tuas vires, & largissime omnem benedictionem in Te effundat. Quo ipso sempiternæ divinæ gratiæ Te commendo. Vale & Fave.

Dabam Halæ Magd. Mense Febr.
1707.